

Поступове зростання ВВП за період 2009-2011 рр. свідчить про відновлення економіки після кризового періоду, а також про перспективи країни для подальшого ефективного економічного росту.

Висновки. Проведене у роботі дослідження дозволило сформулювати наступні висновки:

1. Визначено, що основними проявами впливу світової фінансової кризи на економіку України стали, в першу чергу, зростання вартості та утруднення отримання зовнішніх запозичень; витік капіталу з країни, пов'язаний з падінням фондових індексів в Україні та світі та ін.

2. За результатами аналізу, за досліджуваній період встановлено падіння основним макроекономічних показників країни у період кризи 2008-2009 рр., збільшення обсягу державного боргу України, який, на жаль, в березні 2011 року вже становив \$ 56,411 млрд. дол. США та вивів Україну на друге місце після Румунії за обсягом боргових зобов'язань перед МВФ. Водночас, з 2009 року спостерігається тенденція активізації інвестиційної діяльності в Україні, що свідчить про поживлення економіки.

3. Виявлено, що основним елементом економічної політики ЄС щодо подолання кризи зовнішньої заборгованості країн-членів є впровадження розробленої програми, яка включає в себе можливість подальшого об'єднання у фіскальну унію з метою кращого контролю за державними витратами та надходженнями, узгодження бюджетних політик країн-учасниць та ін.

4. Проаналізовано дії уряду української держави щодо формування ефективної антикризової та післякризової політики згідно з програмою «Подолання впливу світової фінансово-економічної кризи та поступальний розвиток». Встановлено, що завдяки правильному та негайному впровадженню антикризових та післякризових інструментів Україна поступово долає кризу та її наслідки, розпочинаючи з 2009 року спостерігається жвава тенденція росту макроекономічних показників, що свідчить про зростання національної економіки, а отже зростання перспектив країни для подальшого розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Архіпо П.В «Аналіз та прогнози щодо стану економіки України». [Електронний ресурс]. - <http://www.iweir.org.ua/>
2. Новицький В.В «Економічне зростання в Україні 2009-2011 рр.». [Електронний ресурс]. - <http://poglyad.com/blog-10/post-113>
3. Назаренко О.А «Аналіз діяльності міжнародного валютного фонду». [Електронний ресурс]. - www.imf.org
4. Петлюк А.О. «Основні показники соціально-економічного розвитку України». [Електронний ресурс]. - <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Зубков А.О, Зубков К.В «Агреговані показники дефіциту бюджету єврозони станом на 2011 рік» [Електронний ресурс]. – <http://www.rbc.ua/ukr/top/show/agregirovannyu-defitsit-byudzheta-evrozony-v-2011-g-snzilsya-23042012134800>
6. Єпіфанов А.О «Аналіз та прогнози, що до стану економіки України» [Електронний ресурс]. - <http://www.iweir.org.ua/>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. - <http://www.minfin.gov.ua/>

УДК 658.153-024:330.146

ЧЕРНЯКОВА Р.А., асистент

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Оптимальної структури капіталу має прагнути кожен підприємець. При формуванні капіталу потрібно дотримуватись певних принципів та переваг того чи іншого виду капіталу. Структура капіталу визначає багато аспектів не тільки фінансової, але також і операційної та інвестиційної його діяльності, здійснює активний вплив на кінцеві результати його діяльності.

Ключові слова: капітал, структура капіталу, оборотний капітал, основні засоби, нематеріальні активи, власний капітал

The optimal capital structure should strive every entrepreneur. With the formation of capital must adhere to certain principles and benefits of a particular type of capital. The capital structure determines many aspects of not only financial, but also operating and investing its activities through an active influence on the final results of its operations.

Keywords: capital, capital structure, current assets, fixed assets, intangible assets, equity

Вступ. В умовах ринкової економіки в Україні процеси, що пов'язані з вдосконаленням системи управління капіталом підприємства, зокрема його формування та використання, набувають особливого значення, оскільки створення та розвиток необхідної фінансової ресурсної бази є важливою умовою сталого економічного зростання. Отже, під час розроблення фінансової політики підприємства потрібно вибрати таку структуру капіталу, яка за найнижчої вартості капіталу дасть змогу збільшити ринкову вартість економічної одиниці. Розвиток промисловості в повній мірі залежить від ефективного використання та управління капіталом підприємств, незалежно від того, що капітал поділяється на постійний або змінний, власний або позиковий, оборотний або основний і на якій стадії кругообігу він знаходиться.

Постановка завдання. Структура капіталу підприємства, механізм її формування та функціонування безпосередньо визначають успішний розвиток та ефективність діяльності кожного господарюючого суб'єкта. Головним завданням при управлінні капіталом підприємства є формування та підтримка його оптимальної структури, яка зможе повною мірою задовольнити його стратегічні цілі.

Рівень ефективної господарської діяльності підприємства багато в чому визначається цілеспрямованим формуванням його капіталу. Основною метою формування капіталу підприємства є задоволення потреби у придбанні необхідних активів і оптимізації його використання. Питання оптимізації структури капіталу є найбільш актуальним для українських підприємств, особливо в умовах фінансової кризи.

Актуальним теоретичним та практичним питанням оптимальної структури капіталу присвячені роботи І.О. Бланка [7], В.В. Ковальова [2], Г.Г. Кірейцева [3] та інших.

Результати. Категорія капітал використовується в економічній літературі та еволюціонує на протязі ні одного десятка років, в залежності від середовища функціонування підприємства. У сучасній економічній науці існує багато визначень категорії «капітал». В.В. Ковальов виділяє три основні підходи до трактування поняття «капітал»: економічний, бухгалтерський та обліково-аналітичний [2].

Економічний підхід характеризується визначенням капіталу з погляду вартості засобів виробництва, що є у наявності. І.О. Бланк визначає капітал як накопичений дохід шляхом зберігання запас економічних благ у формі грошових коштів і реальних капітальних товарів, що залучаються його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс та фактор виробництва з метою отримання доходу, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язані з факторами часу, ризику й ліквідності [6, с. 280]. Ю.О. Зборовська вважає, що капітал – це запас економічних благ у формі грошових коштів, ресурсів та засобів, що накопичений шляхом заощаджень і залучається його власником до економічного процесу як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання прибутку, які функціонують в економічній системі на підставі ринкових принципів і пов'язані з фактором часу, ризику і ліквідності [9].

У рамках бухгалтерського підходу під капіталом розуміється інтерес власників у його активах. У цьому випадку капітал розглядається як різниця між сумою активів і зобов'язань підприємства, тобто чисті активи. Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» баланс – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал [4, с. 10]. За структурою баланс складається з двох частин: активу і пасиву. Активи балансу відображають майно підприємства (а саме його форми), а пасиви показують джерела формування майна, тобто його зміст. Єдність форми та змісту майна розкриває така економічна категорія як капітал [5].

Обліково-аналітичний підхід об'єднує наведені вище підходи. З одного боку, капітал розглядається як деяке майно, що є в розпорядженні підприємства, а з іншого – відображає джерела формування цього майна [3]. Подібне пояснення виявлено з аналізу структури балансу, тобто єдності форми і змісту майна підприємства.

Умови формування високих кінцевих результатів діяльності підприємства в значній мірі залежать від структури використовуваного капіталу. Капітал підприємства складається з основного та оборотного капіталу. Основний капітал вкладено в його необоротні активи, а саме: в нематеріальні активи, основні засоби, незавершені капітальні інвестиції, довгострокові фінансові інвестиції, інвестиційну нерухомість, довгострокову дебіторську заборгованість, довгострокові біологічні активи, відстрочені податкові активи, гудвіл та інші необоротні активи. До оборотного капіталу відносять капітал, який вкладено в запаси (виробничі запаси, поточні біологічні активи, незавершене виробництво, готову продукцію, товари); векселі одержані; дебіторську заборгованість; поточні фінансові інвестиції; грошові кошти та їх еквіваленти; витрати майбутніх періодів; необоротні активи та групи вибуття, які утримуються для продажу.

Фінансовий аналіз майна підприємства і відповідно джерел фінансування дозволяє встановити структуру капіталу: власного і позикового, а також їх питому вагу в загальній сумі капіталу підприємства. При цьому правильність формування структурних показників капіталу підприємства є необхідною, але недостатньою умовою ефективного його функціонування, оскільки підприємства, що мають однакову структуру капіталу, можуть мати зовсім різний фінансово-економічний стан [7].

І.О. Бланк пропонує трактувати поняття «структура капіталу» як відношення всіх форм власних і позикових фінансових ресурсів, що використовуються підприємством в процесі своєї господарської діяльності для фінансування активів [6, с. 281].

І. Івашковська вважає, що структура капіталу – це комбінація джерел фінансування, використовуваних підприємством для забезпечення його діяльності [9].

Формуючи структуру капіталу підприємства, власник має оцінити переваги вибраної ним структури капіталу. До переваг власного капіталу можна віднести такі його особливості:

- власний капітал є фінансовою основою підприємства;

- залучення власного капіталу є більш простим порівняно з залученням позикового капіталу, бо пов'язане з тим, що із збільшенням капіталу власники та менеджери підприємства без необхідності отримання згоди з іншими господарюючими суб'єктами вирішують самостійно;

- власний капітал забезпечує більш високу можливість генерування прибутку в усіх сферах діяльності.

Також не забудемо про переваги позикового капіталу. Позиковий капітал також має певні переваги, а саме:

- достатньо широкі можливості залучення, особливо при високому кредитному рейтингу підприємства;

- забезпечує ріст фінансового потенціалу підприємства при необхідності істотного розширення його активів та зростанню темпів росту обсягів його господарської діяльності;

- можливість генерувати приріст фінансової рентабельності.

Основною метою формування капіталу підприємства є задоволення потреби у придбанні необхідних активів і оптимізації його використання. З урахуванням цієї мети процес формування капіталу будь-якого підприємства будується на основі таких принципів: облік перспектив розвитку господарської діяльності підприємства; забезпечення відповідності обсягу залученого капіталу обсягом формованих ак-

тивів підприємства; забезпечення оптимальності структури капіталу з позицій ефективного його функціонування; забезпечення мінімізації витрат по формуванню капіталу з різних джерел; забезпечення високоєфективного використання капіталу.

Висновки. Таким чином, в статті було розглянуто трактування категорії «капітал» в сучасній економічній літературі та підходи до визначення оптимальної структури капіталу підприємства. За результатами дослідження виявлено, що для підприємств усіх форм власності й організаційно-правового статусу основними джерелами формування фінансового капіталу є власні і позикові кошти. Підприємство, що використовує тільки власний капітал, має найвищу фінансову стійкість, але обмежує темпи свого розвитку і не використовує фінансові можливості приросту прибутку на вкладений капітал. Підприємство, що використовує тільки позиковий капітал, має більш високий фінансовий потенціал свого розвитку і можливості приросту фінансової рентабельності діяльності, однак більшою мірою генерує фінансовий ризик і загрозу банкрутства.

Таким чином, оптимальна структура капіталу буде являти собою таке співвідношення використання власних і позикових коштів, при якому забезпечується найбільш ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бланк И.А. Финансовый менеджмент : [Учебный курс] / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр: Эльга, 2006. – 656 с.
2. Финансы : [Учебник] / В.В. Ковалев. – 2-е перераб. и доп. – М. : ТК Велби: Проспект, 2004. – 634 с.
3. Фінансовий менеджмент : [Навчальний посібник] / За ред. Г.Г. Кірейцев. – [3-е вид., перероб. і доп.]. – К. : ЦНЛ, 2004. – 531 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / Затверджено Наказом Мін.фін. України від 31.03.99 р. №87 зі змін. та доповн. – [Електроний ресурс] – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO2.aspx>
5. Грачев А.В. Анализ и управление финансовой устойчивости предприятия: [Учеб. практ. пособ.] / А.В. Грачев. – М. : Изд-во «Дело и Сервис», 2002. – 208 с.
6. Бланк И.А. Управление формированием капитала / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2000. – 512 с.
7. Мазур И.И. Корпоративный менеджмент : [Справочник для профессионалов] / [И.И. Мазур, В.Д. Шапиро, Н.Г. Ольдерогге и др.] ; под общ. ред. И.И.Мазура. – М. : Высш. шк., 2003. – 1077 с.
8. Зборовська Ю.О. Капітал підприємства : теоретичні аспекти визначення суті капіталу / Ю.О. Зборовська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – №7. – С. 35-39.
9. Ивашковская И. Структура капитала : резервы создания стоимости для собственников компании / И. Ивашковская // Управление компанией. – 2005. – №2. – С. 8-10.

УДК 330.31 + 664.76(477)

Нікішина О.В., канд. екон. наук, старший науковий співробітник

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, м. Одеса

ДЕФОРМАЦІЇ ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ НА РИНКУ НАСІННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

Досліджено сучасні деформації відтворювальних процесів на ринку насіння зернових культур, взаємобумовленість фінансових і структурних деформацій зернового та насінневого ринків держави. Обґрунтовано методи зменшення та нівелювання існуючих деформацій, шляхи забезпечення розширеного відтворення ресурсів на ринках зерна та насіння.